

Klimat- och näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande gällande betänkande SOU 2023:103 Areella näringar vid vatten

Er beteckning KN2024/00156

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Jönköpings län avstyrker att vattenbruk ska omfattas av undantagsbestämmelsen för areella näringar.

Länsstyrelsen tillstyrker att inga ytterligare näringar föreslås omfattas av undantaget för areella näringar.

Länsstyrelsen tillstyrker att det införs ett nytt särskilt skäl. Det bör dock framgå av bestämmelsen att åtgärderna som kan omfattas av det särskilda skälet endast får ha en begränsad inverkan på strandskyddets syfte.

Konsekvenserna för strandskyddet inom Jönköpings län, med anledning av det nya särskilda skälet, är svåra att förutse. Om förslaget får avsedd effekt kommer det dock att påverka strandskyddets syften i viss mån. Jönköpings län har ett lågt bebyggelsetryck vid många stränder på landsbygden. Länsstyrelsen bedömer därför att ett visst intrång i strandskyddet kan medges. Länsstyrelsen ser dock vissa risker med att dispenser beviljas med stöd av det särskilda skälet för verksamheter som sedan läggs ner eller bara bedrivs under kort tid. Medgivna åtgärder såsom t.ex. bryggor och sjöbodrar kan då komma att användas för privata ändamål. Med anledning av eventuella konsekvenser av förslaget bör det övervägas om en sådan dispens ska kunna förenas med någon form av villkor som säkerställer att bestämmelsen nyttjas som avsett.

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget att omsättningskravet i undantagsbestämmelsen justeras.

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget att det funktionella kravet i undantagsbestämmelsen förtydligas, då det är i linje med gällande praxis.

Länsstyrelsen välkomnar att vägledning tas fram för undantagsbestämmelsen och förslaget till nytt särskilt skäl. Länsstyrelsen anser att det finns ett behov av uppdaterad vägledning för undantagsbestämmelsen även om inte nya bestämmelser införs. Vägledning bör vidare vara färdig i god tid innan de nya bestämmelserna avses att träda i kraft, så att det finns tillräcklig tid för prövnings- och tillsynsmyndigheter att förbereda sig på den nya lagstiftningen.

Länsstyrelsens synpunkter per kapitel och avsnitt i utredningen

Nedan lämnar Länsstyrelsen detaljerade synpunkter på det som anses mest angeläget att lyfta fram.

5.2.1 Vattenbruk bör omfattas av undantagsbestämmelsen

Länsstyrelsen avstyrker att vattenbruk ska tas med som ett undantag från strandskyddet tillsammans med fiske, jord- och skogsbruk.

Länsstyrelsen anser att utredningen inte fullt ut ger en korrekt bild av förutsättningarna för vattenbruk i Sverige, då den återger en allt för optimistisk bild av potentialen för vattenbruk. Traditionellt vattenbruk i öppna kassar har ofta en avsevärd negativ påverkan på miljön och fiskeintressen. Av den anledningen har öppna kassar i flera ärenden inte bedömts vara bästa möjliga teknik. Länsstyrelsen anser att det inte finns några vattenområden i Jönköpings län där det är lämpligt med nya anläggningar i form av traditionell öppen kasseodling utan att äventyra MKN och/eller påverka höga bevarandevärden. Strandnära vattenbruk kan i vissa fall innebära inskränkningar vad gäller tillträde till stranden. Det är dock ett problem främst i områden där det redan finns ett hårt exploateringsstryck, vilket i stora delar av Jönköpings län inte är fallet. Det är den övriga påverkan på miljön och fisket som vanligtvis är den mest omfattande. Även om vattenbruk regleras i andra delar av miljö- och fiskelagstiftningen, innebär det inte att det finns skäl att undanta vattenbruket från dispensplikt. Den utveckling som håller på att ske där vattenbruket i allt större omfattning flyttas upp

på land i så kallade RAS-anläggningar innebär att behovet av strandnära lägen för vattenbruket minskar. I dessa fall kan närhet till vatten vara någonting negativt då det ökar risken för att verksamheten påverkar miljön och fisket negativt.

Länsstyrelsen tillstyrker att inga ytterligare näringar ska omfattas av undantaget, utan att det i stället föreslås ett nytt särskilt skäl.

5.2.2 Vägledning om tillämpningen

Länsstyrelsen tillstyrker att Naturvårdsverket ges i uppdrag att ta fram vägledning till prövnings- och tillsynsmyndigheter samt till verksamhetsutövare.

Föreslagna justeringar av undantagsbestämmelsens lydelse innebär många led av bedömningar för att avgöra om undantaget är tillämpligt. Bedömningarna kommer att göras av den enskilde som vill bedriva verksamhet med stöd av undantaget. Det kommer att innebära en risk för att den enskilde bedömer att åtgärder omfattas av undantaget när de i stället är dispenspliktiga. Det kan i sin tur resultera i tillsynsärenden med krav på återställande, där såväl ekonomiska värden samt naturvärden riskerar att gå förlorade. Länsstyrelsen anser att det finns ett behov av en uppdaterad vägledning för undantagsbestämmelsen även om inte nya bestämmelser införs. Vägledning bör vidare vara färdig i god tid innan de nya bestämmelserna avses att träda i kraft så att det finns tillräcklig tid för prövnings- och tillsynsmyndigheter att förbereda sig på den nya lagstiftningen.

5.2.3 Det bör införas ett nytt särskilt skäl för dispens från strandskyddet för småskaliga förvärvsverksamheter på landsbygden

Länsstyrelsen tillstyrker att det införs ett nytt särskilt skäl.

Bestämmelsen tar enligt ordalydelsen sikte på att själva verksamheten som bedrivs ska vara småskalig, och inte att den faktiska åtgärden som dispensen avser ska medföra begränsad påverkan på strandskyddets syften. Visserligen bör sådan småskalig verksamhet som avses i bestämmelsen inte innebära att några större exploateringsföretag kan komma att omfattas av bestämmelsen. Bestämmelsen skulle dock kunna innefatta åtgärder som mer än i liten grad inkräktar på strandskyddet. En eventuell begränsning av själva åtgärdens inverkan på strandskyddets syften bör komma till

uttryck direkt i bestämmelsen och inte enbart genom förtydligande i författningskommentaren.

Av bestämmelsen framgår att dispensen kan ges för en småskalig förvärvsverksamhet som bedrivs varaktigt på landsbygden. Av författningskommentaren framgår att avsikten är att dispensskälet även ska kunna omfatta nystartad och planerad verksamhet, vilket inte är i överensstämmelse med bestämmelsens ordalydelse. Om avsikten är att även ny och planerad verksamhet ska omfattas av bestämmelsen bör det komma till uttryck direkt i bestämmelsen och inte enbart genom förtydligande i författningskommentaren. Det kan ske genom att *"eller avses att bedrivs"* läggs till i bestämmelsen.

Länsstyrelsen bedömer att det finns en risk för att åtgärder i en nystartad eller planerad verksamhet utförs i strandskyddsområdet och att verksamheten aldrig kommer till stånd eller läggs ner efter kort tid. Medgivna åtgärder såsom t.ex. bryggor och sjöbodan kan då komma att användas för privata ändamål. Det kan innebära att bestämmelsen får en tillämpning som inte varit avsedd och att intrånget i förhållande till allmänhetens tillträde till strandområdet blir större än om åtgärderna nyttjas för en verksamhet. Vidare kan även dessa åtgärder lämnas kvar i naturen och förfalla vilket genererar ett behov av tillsyn. Med anledning av eventuella konsekvenser av förslaget bör det övervägas om en sådan dispens ska kunna förenas med någon form av villkor som säkerställer att bestämmelsen nyttjas som avsett. Av Naturvårdsverkets vägledning bör framgå i vilka situationer och på vilket sätt sådana villkor bör ställas.

6 Omsättningskravet bör delvis justeras

Länsstyrelsen tillstyrker att omsättningskravet justeras så att även bisysslor i viss mån kan omfattas av undantaget.

Enligt föreslagen bestämmelsen ska undantaget gälla byggnader m.m. som behövs för en näring som varaktigt bedrivs som huvudsaklig sysselsättning. Av författningskommentaren framgår att avsikten är att undantaget även ska kunna omfatta ny och planerad verksamhet, vilket inte är i överensstämmelse med bestämmelsens ordalydelse. Om avsikten är att även ny och planerad verksamhet ska kunna omfattas borde det därför komma till uttryck direkt i bestämmelsen och inte enbart genom förtydligande i författningskommentaren. Det kan ske genom att *"eller avses att bedrivs"* läggs till i bestämmelsen.

Mot bakgrund av att undantagets tillämpningsområde enligt förslaget nu kommer att utvidgas vill Länsstyrelsen framföra att vad gäller nystartad/planerad verksamhet finns en risk för att åtgärder utförs med stöd av undantaget utan att åtgärderna sedan kommer att användas i en sådan verksamhet som avses med bestämmelsen, eller att verksamheten läggs ner efter kort tid.

7 Det funktionella kravet bör förtydligas

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget då det finns ett behov av förtydligandet utifrån gällande praxis.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsråd Johan Löwenadler Davidsson med naturvårdshandläggare Mari-Janne Möller som föredragande. I den slutliga handläggningen har också avdelningschef Gustav Enander, länsjurist Ulrika Källberg, enhetschef Anton Halldén och enhetschef Ingrid Camper medverkat.

Kopia till

kn.nm@regeringskansliet.se